

ZYPANNA ZATEΛΗ

Μέ τό παράξενο όνομα
Ραμάνθις Ἐρέβους

ΟΡΑΤΗ ΣΑΝ ΑΟΡΑΤΗ

Μυθιστόρημα

ΕΝΔΕΚΑΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

© Copyright Ζυράννα Ζατέλη - Έκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε., Αθήνα 2021

11η έκδοση: Μάρτιος 2022

Απαγορεύεται ή άναπτυξιμοσίευση ή άναπταρχαγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του μέσω ποιονδήποτε τρόπου, καθώς καὶ ή μετάφραση ή διασκευή του ή έκμεταλλευσή του μέσω ποιονδήποτε τρόπου άναπταρχαγῆς έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα μέτ τις διατάξεις τοῦ ν. 2121/1993 καὶ τῆς Διεθνοῦ Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, πού κυρώθηκε μέτ τὸ ν. 100/1975. Έπισης άπαγορεύεται ή άναπταρχαγωγή τῆς στοιχεοθεσίας, σελιδοποίησης, έξιωφύλλου καὶ γενικότερα τῆς ίδιης ανθητικῆς έμφάνισης τοῦ βιβλίου, μέ φωτοτυπικές, ήλεκτρονικές ή άποιεσθήποτε διλλες μεθόδους, σύμφωνα μέτ τὸ ξρθρο 51 τοῦ ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Θεμιστοκλέους 104, 106 81 Αθήνα

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: Ζαλόγγου 11, 106 78 Αθήνα

☎ 210-330.12.08 – 210-381.63.10 FAX: 210-382.25.30

e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN SET 978-960-03-6947-2

ISBN T3 978-960-03-6755-3

ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΣΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ
ΧΑΡΤΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΩΤΗ

Στόν ἥσκιο τοῦ ἀφανέρωτου

[13]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Μιά ματιά σ' αὐτόν τόν κόσμο
πού εἶναι ό ἄλλος

[89]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΡΙΤΗ

Δῶσ' της δύναμη ν' ἀντέξει,
καί νά κλάψει καί νά παιξει

[185]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἡ ζωή ὄρκισμένη νά συνεχίζεται
κι ἔνας ἀκόμη παραπόταμος μέ παραποταμάκια

[249]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΕΜΠΤΗ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ὦς τήν ἄλλη ἄγνωστη φορά

[295]

γιά νά τό διάβαζε ό Κωστής

γιά τήν Σέρκα και' γιά τήν Ζαΐρα
-έπταψυχες ἀπουσίες

και' γιά τίς ἀδελφές μου
Σοφία και' Έλένη
πού φύγανε πρίν φύγουν

"Ισως τίποτε δέν θά 'πρεπε προστατευτικά νά εἰπωθεῖ·
ν' ἀκουστοῦνε μόνο τά φτερά τῶν ἄγραφων ποιημάτων στόν ἀέρα.

Μάρκος Μέσκος

'Η Λεύκα θά εὐχηθεῖ, αὔτός πού θά γράψει γι' αὔτήν
νά μή μπορεῖ.

(ἀπό παλιό σημειωματάριο τῆς Λεύκας, αὐτολεξεί)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΩΤΗ

Στόν ἥσκιο τοῦ ἀφανέρωτου

ΤΟ ΑΡΓΟ ἀθόρυβο πέταγμα, ἡ ἀλλόκοτη κραυγή, ἡ μυστικότητα τῶν συνηθειῶν της... Ἀνέκαθεν ἀσκοῦσε μιά γοητεία ἐπάνω μας τό κάθε τί γύρω ἀπ' τήν κουκουβάγια, γοητεία συνυφασμένη καὶ μ' ἔνα φόβισμα ἀσφαλῶς, ἔνα κράτημα ἀνάσσας· τά μεγάλα κυκλικά μάτια πού κοιτάζουν ἵσια μπροστά, στέρεα σφηνωμένα μέσα στίς κόγχες, φλογερά κίτρινα καὶ ἀκίνητα, κι ἔχουν γιά βασιλεία τους τό σκοτάδι, κι ἀπ' τήν ἄλλη ἡ ἀπίστευτη εύκαμψία τοῦ λαιμοῦ, ἀντιστάθμισμα στό σταθερό καὶ ἀσάλευτο τοῦ βλέμματος: μιά κουκουβάγια μπορεῖ νά στρέψει τό κεφάλι της περισσότερο κι ἀπό ἑκατόν δύδοντα μοῖρες, νά κοιτάει αἴφνης πίσω της δίχως οὕτε στό ἐλάχιστο νά ἔχουν ἀλλάξει θέση τά γαντζωμένα πάνω στό κλαδί, ὀξύληκτα σάν βελόνες νύχια της, καὶ γενικῶς τό ὑπόλοιπο σῶμα της – καὶ στήν ράχη μάτια ἔχει ἡ νυκτόβιος γλαῦξ.

Δέν θά μᾶς παραξένευε λοιπόν τό γεγονός ὅτι στίς εἶκοσι μία Ίουνίου τοῦ δισχιλιοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους, ἀπό τίς δύο ὅς τίς τρεῖς πού περπατοῦσε ἡ Λεύκα γιά νά πάει κάπου –δέν ἐννοοῦμε νύχτα–, σκευτόταν συνεχῶς γιά κου-

κουβάγιες. "Οσο ἀπρόσκλητα ἥ ἀνεξήγητα κι ἀν ἀναδύθηκε τό «Θέμα», προσφιλές ἄλλωστε, γιά κείνην ἦταν πλέον σάν νά εἶχε πιάσει δουλειά, προσωπική ἐργασία, καί δέν θά πρέπει νά διαφωνοῦν πολλοί πώς ὅταν σκέφτεσαι μέ ζῆλο κάτι, ὅλο αὐτί καί μάτι, σοῦ διαφεύγει πρίν ἀπ' ὅλα ὅτι σκέφτεσαι, ἀκόμα καί τό τί μπορεῖ νά σκέφτεσαι, καταγίνεσαι ἐκεῖ πέρα μέ ὅ, τι εἶναι δίχως σχεδόν νά ευθύνεσαι· περίπου ὅπως στόν ὑπνο μέ τά ὄνειρα.

...

Τότε πού εἶδε, λόγου χάριν, πόσος καιρός ἥδη πίσω, κυλισμένο στό ἔδαφος ἔνα νιόσκαστο πλασματάκι, νυχάκια νά συσπῶνται ἀδύναμα, μιά χρονιδωτή μᾶζα κοκκαλιάρικη πού φούσκωνε ἀνεπαίσθητα καί ξεφούσκωνε, κοιμόταν κι ἔκλαιγε θαρρεῖς, κι ἔνα ἀχνό σφυριχτό σρι... σρι... πού σήμαινε ἵσως «ταῦστε με, κάντε κάτι». Προφανῶς ἀπό κάπου ἔπεισε, κάποιο ἀνάστημα γῆς ἥ τρυπα δέντρου, εἶχε σταθεῖ ἥ παιδιούλα καί τό κοίταζε σάν νά 'ταν αὐτή πού ἔχασε τήν φωλιά της, νά τό ἀγγίξει δίσταζε, ἔτσι ἀχαμνό κι ἀνήμπορο, ξεπεταρούδι νεκροζώντανο, πιό κοντά σέ γέννημα τῆς φαντασίας παρά σέ πουλί ἥ ζῶ, ἵσαμε τήν στιγμή πού ἀκούστηκε ἀπό μακριά νά φωνάζει κάποιος «Άριστερά! Άριστερά!» —γιά ποιόν τάχα;— καί στρέφοντας δεξιά τό κεφάλι της, κατακεῖ πού ἐρχόταν τό πρόσταγμα, εἶδε μιά κουκουβάγια νά κατεβαίνει ἀθόρυβα σάν νά πλάνιζε τόν ἀέρα, ὁρατή σάν ἀόρατη, καί νά βουτάει ἀπ' τά χώματα τό μικρό της. Τήν κοίταζε πρίν χαθεῖ ὅπως κοιτάει μιά γυναίκα. Τό κοριτσάκι ζάρωσε καί μαρμάρωσε. Δέν ύπάρχει γυναίκα

στόν κόσμο πού νά κοιτάει ἔτσι, μήν ψάχνουμε –καί νά βαστάει στό στόμα τό μωρό της!–, μά ḥταν ἐκεῖνο τό πρόσωπο, σάν ἀνθρώπου, τά μάτια πού βρίσκονται μπροστά –καί τεράστια– κι ὅχι στά πλάγια, πού σέ ἄλλα πουλιά δέν τό βλέπεις, δέν ἀπαντᾶται, κι αὐτό τήν ξεγέλασε θαυμάσια, τῆς ἔκοψε τήν ἀνάσα.

Θά πρέπει νά ḥταν ἡ πρώτη φορά τότε πού εἶδε ζωντανή μιά κουκουβάγια, σέ φῶς ἡμέρας μάλιστα, ὅσο καί ἡ μοναδική πού τήν εἶδε ἀπό τόσο κοντά: δέν ἔλειπε τίποτε ἀπό ἐκεῖνο τό ἔξοχο καί ἔντονο βλέμμα πού ἐδέησε νά μεταλάβει ὡς παιδί, ἀνώτερο πολύ ἀπ' ὅ, τι βλέμματα τήν εἶχαν ἐντυπωσιάσει μέχρι τότε κι ἀπ' ὅσες λέξεις δύναται νά συγκαλέσει ἔνας ἀνθρωπος γιά νά τιμήσει τό ἀνείπωτο. Μόνο καμμιά φορά σκεφτόταν πώς ἀν ὑπάκουε τυφλά στό πρόσταγμα τῆς ἀνεμόφερτης φωνῆς κι ἔστρεφε ἀριστερά τό κεφάλι –ἀριστερά! ἀριστερά!–, οὔτε τήν κουκουβάγια θά 'παιρνε εἰδῆση ποτέ, οὔτε καί θά ξανάβλεπε στό χῶμα τό μικρό της· νά πῶς γεννιοῦνται κάτι μυστήρια.

Μετά ἀπό τοῦτα, ἀφύσικο θά 'ταν νά μή φέρει μετά βαῖων στήν σκέψη της κι ἐκείνην τήν ἄλλη κουκουβάγια, τήν φοβερότερη καί γιά τόν ἔναν παραπάνω λόγο ὅτι κανένας δέν τήν εἶχε δεῖ πραγματικά ἐπί μισόν αἰῶνα... Στά παιδικά της χρόνια πάλι, ἀλλά μεταγενέστερα. Κι ἀλλοῦ, ḥταν ἀλλοῦ αὐτή, στό μέρος ὅπου γεννήθηκε ἡ μητέρα της, μιάμιση ὥρα δρόμος μέ τά λεωφορεῖα τοῦ καιροῦ μέχρι τό σταυροδρόμι τῆς Νυφόπετρας (ἥταν μιά πέτρα ἐκεῖ τρία μέτρα πού ἔμοιαζε μέ νύφη: ἡ κεφαλή, οἱ ὀφθαλμοί, οἱ ὤμοι, ἔνα μακρύ φουστάνι σάν ποτάμι, ὅλο μαρμαρυγές καί

λούκια, κι ἔνα σάν χέρι ἀπλωμένο γιά τόν γαμπρό πού ἔλει-
πε), κι ὅλη περίπου μία ὥρα μέ τά ζῶα, μέσ' ἀπό δύσβατες
ἐκτάσεις, ὅσο νά φτάσουνε στά πρῶτα σπίτια. Τήν στέλναν
πότε-πότε στίς πολυάριθμες θεῖες καί θείους πού ζοῦσαν
ἐκεῖ, μισοί ἐξ αἵματος, μισοί ἐξ ἀγχιστείας, κι ἔρχονταν μέ
μουλάρια ἢ ἄλογα κάτι ψηλά ὀλιγομήλητα ξαδέλφια νά τήν
παραλάβουν ἀπ' τό πολύβου ο σταυροδρόμι –δ Βύρων, δ
Βασίλης, δ Ἄγγελος– καί νά τήν πᾶνε.

Περνοῦσαν ἀπό ρεματιές, φαράγγια πνιγμένα στήν ἄγρια
βλάστηση –ἄκρη-ἄκρη βέβαια, στό φρύδι τῆς ἀβύσσου–,
μά ἦταν πέρα στό βάθος, δεξιά ὅπως πηγαίνανε, καί μιά
ἐπίπεδη χέρσα περιυχή, ἔρημη καί σκυθρωπή σάν νά τήν
χτύπησαν σαράντα ἀστροπελέκια στήν σειρά καί τήν ἀπο-
γυμνώσανε γιά πάντα. Ἐκεῖ ἔνα δόλομόναχο μισογκρεμι-
σμένο σπίτι, τόσο περίτεχνα φαγωμένο καί λειψό τόπους-
τόπους, ἰχνογραφημένο, πού ἔμοιαζε νά τό βαστοῦν ἀρά-
χνες μέ τά ὑφάδια τους, γιγάντιες ἀράχνες μέ δοξάρια, γιά
νά μήν κατρακυλήσει ὀλότελα, νά μή διαλυθεῖ. Πλήν ὅτι,
ὅπως ὁ κουφός πού τί νά φοβηθεῖ ἀπ' τήν ντουφεκιά ἥ τό
ἐρείπιο ἀπ' τόν χρόνο, ἔστεκε κι αὐτό ὅπως ἔστεκε καί τούς
περίμενε κάθε φορά νά τό κοιτάξουνε ἀπό μακριά μέ συλ-
λογή καί νά τό προσπεράσουν, πολλά-πολλά δέν ἥθελε.

«'Εδω! 'Εδω!....» ἔλεγε δὲ Βύρων ύψωνοντας τό χέρι καὶ δείγνυοντας πέρα ἐκεῖ, χωρίς νά ἐξηγεῖ περισσότερα.

Μιά φορά κάτι περίεργο φάνηκε νά τραβάει τήν προσοχή του κι ἄλλαξε πορεία στό μουλάρι – πού στήν ἀρχή, ζώο καχύποπτο, ἀντιστάθηκε, σθεναρά μάλιστα, μά κάτι τοῦ εἶπε στό αὐτί ό Βύρων, τοῦ γάϊδεψε καί τούς λαγόνες, κι

έκεινο, ψύχραιμο καί φιλότιμο ἐν τέλει, δέν τοῦ χάλασε ἄλλο τό χατίρι· καί τό ὁδήγησε λοιπόν κοντύτερα μέσ' ἀπ' τήν ἄγρια βλάστηση, μέσ' ἀπό κατηφόρες κι ἀνηφόρες ὅπως τά κύματα τῆς θάλασσας, ἐνῶ τήν ὀκτάχρονη ἔξαδέλφισσα τήν εἶχε ἔξαπλώσει μπρούμυτα πάνω στήν σέλλα καί τήν ἔδεσε σφιχτά μ' ἐνα σχοινί γιά νά μή γλιστρήσει, ἡ τήν ἀρπάξει κάνα κλαδί γιά νά παίξει. Δέν θά θυμόταν ἡ Λεύκα τί ἐποχή ἦταν, ἵσως φθινόπωρο, χειμῶνας... ἵσως μιά πέμπτη ἐποχή πού δέν τήν ὑπολόγιζε ὥς τότε. Φτάσανε ὅπου φτάσανε, ἀντικρυστά πιά μέ τό σπίτι – τήν ἔέλυσε ἀπ' τό σχοινί ὁ ἔξαδέλφος, δέν ἀκουμποῦσε ἄλλο στό σαμάρι τό σαγόνι της–, κι εἶδαν ἀπ' τό ὑπόλειμμα μιᾶς ὁροφῆς μέ καπνοδόχο, ἐνα λείψανο στέγης, νά βγαίνει ἀραιός καπνός καί νά πλανιέται, τήν ἰδια ὥρα πού στό πέτρινο σκαλί μιᾶς παράπλευρης εἰσόδου μισό καρπούζι ἀφημένο ἐκεῖ, καί μισοφαγωμένο, μάζευε γύρω του ἐνα σύννεφο μυῖγες. Πῶς συμβιβάζονταν τώρα τό ἐνα μέ τό ἄλλο... καί σέ τέτοια ἐρημιά... – ἀν δέν βούίζαν ἀδύναμα οι μυῖγες, θά πονοῦσαν τ' αὐτιά τους ἀπ' τήν τόση ἡρεμία, τήν ἀπέραντη νέκρα.

«Κρύωσε ἡ κουκουβάγια κι ἀναψε τό τζάκι της, τήν πλάκωσαν οι ζέστες κι ἔκοψε γιά νά δροσιστεῖ ἐνα καρπούζι», μουρμούρισε συγκαταβατικά ὁ Βύρων – δέν ἦταν πάντα ὀλιγόλογος–, συμπληρώνοντας κιόλας μέ ζωηράδα, «Πῶς καί δέν ἀναψε κι ἐνα φῶς, ἐνα νυχτοφάναρο, μεσημέριασε!», κι ούτε μποροῦσε νά καταλάβει ἡ Λεύκα, νά θυμηθεῖ μές στό ζάλισμά της, ἀν τυχόν κι ἄλλοτε εἶχε ἀναφέρει τήν κουκουβάγια ὁ ἔξαδέλφος της.

“Ομως γι’ αὐτήν ἔμελλε νά μάθει μέ λεπτομέρειες ἀπ’ τά

παιδιά τῆς ἡλικίας της, κυρίως τά κορίτσια, ἀν ἥδη δέν εἶχε ἀκούσει κάτι τίς προηγούμενες φορές. Διότι δέν γίνεται νά πηγαίνει μουσαφίρισσα σ' ἔνα μέρος κάθε τρεῖς καί πέντε μῆνες, μέ τά κεντητά της ζωκεττάκια κι ἔναν ἀλλιώτικο ἀέρα –ὅτι τάχα ἐκεῖ πού γεννήθηκε αὐτή ἥτανε περισσότερος κόσμος, εἶχαν λεωφορεῖα καί Γυμνάσιο, εἶχαν εἰρηνοδικεῖο, σινεμά καί τέτοια–, καί νά τήν ἀφήσουν νά τά χαίρεται χωρίς νά ἀντιτάξουν καί τό δικό τους πλεονέκτημα. Εἶχαν λοιπόν κι αὐτοί τό καταστοιχειωμένο σπίτι τους, ἐκεῖνο ἐκεῖ πού ἔβλεπε ἀπό μακριά ἡ Λεύκα, πού ξένος δέν τολμοῦσε νά τό πλησιάσει, θά μαρμάρωνε –κάτι ὅλα, «λιγάκι στοιχειωμένα», οὕτε πού τά λογαριάζανε... γιά νά μή νομίζει δηλαδή! Τό καταστοιχειωμένο τους, μάλιστα, μέ τά ἑκατό βγαλμένα μάτια ἀπ' τίς τόσες τρῦπες πού ἔχασκαν, τῶν φαντασμάτων μάτια, ὅπου πᾶς ξένος θά πέτρωνε καί θά μαρμάρωνε ἐάν δέν εἶχε «μέσον» γιά νά πάει κοντά, διότι ἐκεῖ σκοτώθηκαν τρεῖς ἀδελφές τόν παλιό καιρό, καί μιά ἡ παρακόρη τους τέσσερις, ὅληληφαρμακώθηκαν γιά τήν καρδιά ἐνός ἄντρα, κι ἀπό τότε τό ἔκανε κατοικία της μιά κουκουβάγια, φύλαγε τά ἐρείπια σάν τά μάτια της (μάτια παντοῦ), δέν τά ἀφησε στιγμή –πενήντα χρόνια στό νερό αὐτή ἡ φύλαξη! Ή ἵδια πάντα κουκουβάγια, ίσχυρίζονταν, οὕτε ἐγγονή οὕτε τρισέγγονη, λές κι εἶχαν δεῖ τά χαρτιά της. Κι ἀν ἥθελες νά μήν τό πιστέψει ἡ ξένη τους ὃς μήν τό πίστευε, αὐτή θά ἔχανε, κι οὕτε θά τήν ἀνάγκαζαν νά τό πιστέψει μέ τό ζόρι, μποροῦσαν ὅμως νά τῆς δείξουν... Μποροῦσαν, ὅλα ὅχι καί χωρίς κάποιο ἀντάλλαγμα... κι ὅχι χωρίς νά ὄρκιστεῖ βαρειά – κι ἔσκυβαν καί τῆς λέγαν στό αὐτί τί νά

πεῖ γιά νά πιαστεῖ ὁ ὄρκος, ἀβρες-κατάβρες κάτι λόγια, ἀνήκουστες σολωμονικές. Και σάν ἀνάδοχος στήν ἐκκλησιά ἡ Λεύκα τά ἐπαναλάμβανε, τήν εἶχαν πιά στό χέρι τους οἱ μικρές σκληρές («μεσίτριες»), ξεσκάλωνε ἀπ’ τά μαλλιά της τά φιλντισένια κοκκαλάκια καί τούς τά δίνε, δωρισμένα ἀπό τήν θεία της τήν Δάφνη, μισές δραχμές πού τότε ἦταν θησαυρός γιά τά παιδιά –τά περίφημα μισούδια–, μιά φορά ἔνα κουβαράκι ἀπό μαλακό χάλκινο σύρμα, ἄλλη φορά ἔνα μπλέ μπουκαλάκι φαρμακείου πού μύριζε κάτι βαρύ καί ὄγνωστο (γιά νά μή βγαίνει πάντα αὐτή ἡ ἀγαθή καί εύκολόπιστη, τούς εἶπε πώς κάποτε εἶχε ἔνα χόρτο μέσα πού τό εἶχαν φάρμακο γιά τήν τρέλλα, τό ζουμί του δηλαδή, καί τήν πίστεψαν, τό κοιτοῦσαν καί τό ἄγγιζαν μέ δέος – χώρια πού μπορεῖ νά ταν κι ἀλήθεια)· τήν βάζαν ἐπίσης νά φιλάει χώματα, ἡ φτύναν στήν παλάμη της καί ἀπαιτοῦσαν –τό πιό χαζό καί πιό σιχαμερό– νά ἀλείψει μέ τό σάλιο τους τά μάγουλά της. Κι ἀπό πάνω τήν φοβέριζαν:

«Ἄν τά πεῖς αὐτά στήν μάνα σου, θά καταπιοῦμε τά κουκούτσια ἀπ’ τά μούσμουλα καί θά πεθάνουμε ὅλες μαζί, ἔχουν δηλητήριο! Καί θά τό χεις βάρος!»

Πολύ τήν χαλούσε αὐτό μέ τά μούσμουλα, δέν ἦταν ἀνάγκη· κι ἐπίσης πού ἔβαζαν καί τήν μάνα της στίς περίεργες συναλλαγές τους. Ἄλλα κι ἐπειδή –ἄλλο βάσανο – εἶχε καί ἡ ἵδια χρησιμοποιήσει κάποτε αὐτό τό πρόσωπο γιά μιά παρόμοια («συμφωνία»), ἀν καί ὁ σκοπός τότε ἦταν πολύ διαφορετικός... ἵσως καί πιό μπερδεμένος, ὅμως, μές στό κεφάλι της. Εἶχε νά κάνει –πίσω στόν τόπο της– μέ ἔνα ἄλλο κορίτσι, μιά Μαργαρίτα· φιλενάδες καί λίγο συμμαθήτριες,

ὅχι καί συνομήλικες ἀφοῦ ἡ Μαργαρίτα μιά χρονιά περνοῦσε καί μιά ἔμενε στήν ἵδια τάξη. Ἡ δποία αὐτή, ἐκτός ἀπ' τό εὐχάριστο ὄνομα, εἶχε τήν τόσο ἀσχημη συνήθεια, ὅποτε περπατοῦσαν μαζί καί συναντοῦσαν σαλιγκάρια νά τά πατάει μέ τό παπούτσι της, νά τά λειώνει – καί τά γυμνά ἔκεινα, τά τελείως ἀπροστάτευτα, καί τά ἄλλα πού κουβαλοῦν συνέχεια τό «σπιτάκι» τους καί ὑποτίθεται πώς εἶναι πιό προστατευμένα. Τά πατοῦσε μέ χαρά καί μέ κακία, τά ἀφάνιζε κι ὕστερα σκούπιζε τά παπούτσια της στά χώματα, στά χορτάρια, νά φύγει τάχα ἡ «σιχασιά» ἀπό πάνω της, ἐνῶ ἡ Λεύκα ἀπό δίπλα ὑπέφερε, μάτωνε ἡ καρδιά της σάν νά τῆς ἔμπηγες μαχαίρι, καί τῆς ἐρχόταν νά πάρει πέτρα νά σκοτώσει τήν Μαργαρίτα, δέν τό ἀντεχει αὐτό μέ τά σαλιγκάρια, νά τήν πληρώνουν ἔτσι χωρίς νά φταιν σέ τίποτα, σέ τίποτα – δέν τό ἀντεχει. Άκομα κι ὅταν δηλαδή δέν περπατοῦσε μέ τήν Μαργαρίτα, καί μέ καμμία ἄλλη, ἀλλά μονάχη της καί συναντοῦσε ἥ δέν συναντοῦσε σαλιγκάρια, πάλι, καί μόνο νά φαντάζεται τί κάνει ἡ Μαργαρίτα ὅταν τά συναντάει, ἔφτανε γιά νά νοιώσει ἄρρωστη, μέ χαλασμένη τήν ψυχή. Καί μιά φορά τόσο δέν βάσταξε τήν ἀπονιά τῆς Μαργαρίτας, τόσο εἶχε θυμώσει κι ἀπελπιστεῖ μέ τήν τακτική της, πού γυρνάει καί τῆς λέει:

«Ἐβαλα ὄρκο πώς ὁν ἔχανα πατήσεις σαλιγκάρι, θά πεθάνει ἡ μάνα μου!»

«Ἡ ἄλλη τά χασε ὅσο νά ’ναι, ἀλληθώρισε· «Ἡ μάνα σου ἥ ἡ δικιά μου;» ρώτησε.

«Σωστά», σκέφτηκε ἡ Λεύκα, «ἔπρεπε νά πῶ “ἡ δικιά σου”, ἴσως νά σ’ ἔτσουζε καί λίγο», μά τώρα ἥταν ἀργά. Κι

έσκυψε τό κεφάλι, «Αύτό πού ἄκουσες», ψιθύρισε· «ἡ μάνα μου», παίρνοντας πιά τήν εὐθύνη ὅλη.

Καί τήν βασάνιζε πολύ αύτό πού εἶπε, τήν ἔτρωγε. Δέν ἔφταιγαν σέ τίποτε τά σαλιγκάρια, σέ τίποτε, ούτε στό τόσο, ἀλλά κι ἡ μάνα της σέ τί ἔφταιγε; Μπορεῖ νά ζοῦσε μακριά, νά τούς ἄφησε, ἀλλά δέν ἔφταιγε. Ούτε καί ἡ Λεύκα, ἐξ ὅσων δηλαδή γνωρίζουμε ἡ γνώριζε ἡ ἴδια, τῆς κρατοῦσε ἀχτι γι' αύτό· μπορεῖ καί τό ἀντίθετο. Ό μπαμπάς της εἶχε πάρει τήν ἀπόφαση κι ἡ μαμά τόν ὀκολούθησε. Πολλοί γονεῖς τότε ἀφηναν τά παιδιά τους στούς παπποῦδες καί φεῦγαν μετανάστες, νά δουλέψουν σέ πιό πλούσιες χῶρες γιά νά 'χουν νά τά ζήσουν καλύτερα· φύγαν καί οἱ δικοί της. Γιατί λοιπόν νά πεῖ στήν ἄκαρδη κι ἀνόητη Μαργαρίτα «Θά πεθάνει ἡ μάνα μου ἢν ξαναπατήσεις σαλιγκάρι!», γιατί; Δέν μποροῦσε ν' ἀναφέρει ἔνα πιό ἡλικιωμένο ἄτομο, ἔνα λιγότερο συγγενικό; «Ἐναν παπποῦ, μιά γιαγιά, μιάν ἀλλη μάνα; Γιατί τήν μάνα της; Νέα γυναίκα ἥταν ἡ Θωμαή, εἶχε τρία μικρά παιδιά, ἡ Λεύκα ἥταν ἡ μεσαία. Τόσο πολύ στό δράμα τῶν σαλιγκαριών ἔμπαινε, τόσο «μαζί τους» ἔνοιωθε τήν ὥρα τοῦ ἀδικου καί φρικτοῦ θανάτου, πού ἔκανε τράμπα τήν ζωή τους μ' ἐκείνην τῆς μάνας της; Περίεργο δέν ἥταν; Ἀλλά καί κανονικό... γιά μιά πονόψυχη κανονικό δέν ἥταν; Καί ἄξιο, ὅμως, νά τήν τυραννάει τώρα ἔτσι... ὅχι; Ναι, βέβαια, κατέφυγε ἐντικτωδῶς στήν μάνα ὡς ὕστατη λύση, ὕστατο «μέσον» προκειμένου νά σώσει τά σαλιγκάρια ἀπ' τήν μανία τῆς Μαργαρίτας νά τά σκοτώνει δίχως λόγο! Νά γλυτώσει καί ἡ ἴδια ἀπ' τό κακό μιᾶς τέτοιας φιλενάδας! Ἀλλά καί πάλι τήν ἔτρωγε, ἥταν δίκοπο μαχαί-

ρι. Καί τούλάχιστον ἀπέφευγε στό ἔξης νά περπατάει μαζί της, τήν ἔκοψε ὅσο γινόταν κι ἀπό φιλενάδα. Κι οὔτε ρωτοῦσε τά ἄλλα κορίτσια, τίς συμμαθήτριες. Τῆς ἔφτανε νά φαντάζεται δόλομόναχη εἴτε τό καλύτερο –πώς ἔστρωσε ἐπιτέλους ἡ Μαργαρίτα, ἔγινε ἀνθρωπος— εἴτε καί τό χειρότερο ὅμως, φεῦ, ἔστω κι ἀν τοῦτο σήμαινε ὅτι ἡ «ἀνταλλαγή» μέ τήν μάνα δέν εἶχε ἀποτέλεσμα, δέν ἔπιασε, καί δέν θά πάθαινε τίποτα ἡ Θωμακή. Κι ἀν –πέξ—, ἀν πάθαινε κάτι ξαφνικά ἡ Μαργαρίτα καί πέθαινε; Ἄν, ἀντί νά ξαναμείνει στήν ἵδια τάξη, περνοῦσε ἀπ' τήν ἄλλη μεριά, ἀπ' τήν ἀντίπερα ὅχθη, ποιός θά ἔφταιγε τότε; Σέ ποιόν θά ἔπεφταν τά βλέμματα; Ἄ, δέν φτάναν τά ὑπόλοιπα, ξεφύτρωναν καί τέτοια τώρα μές στήν σκέψη της, ἀπ' τά ἀγκάθια κι ἄλλα ἀγκάθια. «Ενα μαρτύριο δηλαδή ἀπ' ὅλες τίς μεριές, μιά κιβωτός του Νῶε ἡ ψυχούλα της, πού τραμπάλιζε στά χώματα.

«Ολα αὐτά δέν ἥταν πολύς καιρός πού εἶχαν συμβεῖ, οὔτε καί χθεσινά ἥταν, καί τώρα, πού κάτι ἄλλες τσαμπερδόνες τήν βάζαν νά ἀλείφει μέ τό σάλιο τους τά μάγουλά της καί τήν φοβέριζαν πώς ἀν τό πεῖ στήν μάνα της θ' αὐτοκτονήσουν μέ κουκούτσια ἀπό μούσμουλα, ἔ, κόντευε τώρα αὐτό νά τήν ἀποκάμει. Ἐν τούτοις τά ἀνέχτηκε ὅλα ἡ Λεύκα, (ὑπό) εἶχε γίνει, σῦκο νά τήν πατήσουν, ἀρκεῖ ν' ἀξιωθεῖ νά δεῖ τήν κουκουβάγια!

«Ηξεραν ἄλλον δρόμο νά πηγαίνουνε, διπλό περπάτημα ἀλλ' ἀποφεύγοντας φαράγγια καί κινδύνους. Υπῆρχαν βέβαια κίνδυνοι καί κίνδυνοι. Τήν κρατοῦσαν, γιά παράδειγμα, μέ τέτοιο νοιάξιμο ἐκεῖνες ἀπ' τά μπράτσα, τόσο τήν σφίγγανε –ἥταν πέντε ἡ ἔξι—, πού οὔτε νά πέσει δέν μπο-

ροῦσε ἐλεύθερα ἢ νά παραπατήσει. Ἐκτός κι ἀν σκόνταφταν αὐτές, δόπτε θά παρασυρόταν. Ἡ μία δέ, ἡ πιο ψηλή, ὀνόματι Σταυρίνα, εἶχε δυό φρύδια σάν μελανές φτεροῦγες πάνω ἀπ' τά μάτια της, ὅλο τά κρυφοκοίταζε ἡ Λεύκα ἢ τά συλλογιζόταν, δέν εἶχε γνωρίσει ἄλλον ἀνθρωπο μέ τέτοια φρύδια. Καί τήν λυπήθηκε πολύ ἔνα σουύρουπο πού μιά γυναίκα τῆς φώναξε μέ θυμό, ἵσως ἡ μάνα της, «Γκρεμοτσακίσου ἀπό δῶ μ' αὐτά τά παραπανίσια φρύδια! Τά ἀχρηστα!», καί ἡ Σταυρίνα χαμήλωσε τό κεφάλι ντροπιασμένη, σάν δαρμένο σκυλί – μά κιόλας, μόλις ἀντιλήφθηκε ὅτι τούς παρακολουθοῦσε κρυφά ἡ Λεύκα κι εἶχε στενοχωρηθεῖ, τῆς ἔβγαλε κοροϊδευτικά τήν γλώσσα.

Κι ὅλο νά τῆς θυμίζουνε λοιπόν, ἡ Σταυρίνα καί οἱ ἄλλες, ὅτι κοντεύανε στό στοιχειωμένο σπίτι, τό καταστοιχειωμένο τους, ὅτι νά, πλησίαζαν σ' αὐτό πού δέν τό πλησιάζει ὅποιος-ὅποιος –ὅσο μακριά κι ἀν ἥταν ἀκόμη– καί νά χει τόν νοῦ της, τά μάτια της τέσσερα, δεκατέσσερα!

Ἄ, τί τά θές· οὔτε γιά φίδια πλεχταριές καί γιά ὄχιές γαιτάνι νά λέγαν πώς τό κατοικοῦν δέν θά χτυποῦσε ἔτσι ἡ καρδιά της, ὅσο γιά κείνην τήν μυστηριώδη κουκουβάγια. Καί ποῦ νά τολμήσει νά τούς πεῖ ὅτι εἶχε κιόλας ἴδει μιά τέτοια μόνη της, μέ τό κουκουβαγάκι της μάλιστα καί ἐν καιρῷ ἡμέρας, οὔτ' ἔνα μέτρο ἀπόσταση ἀπό τό πρόσωπό της! Δέν εἶναι ὅτι δέν θά τήν πίστευαν, ἀλλά μπορεῖ καί νά τήν ἔδερναν. Ἐδῶ, λίγο πρίν ξεκινήσουνε τήν πρώτη φορά, στήν πρώτη ἀποστολή, στριμωγμένες σ' ἔνα πεζούλι ὅπως κάθονταν καί τάχα πώς νοερά προσεύχονταν γιά νά φανερωθεῖ ἡ κουκουβάγια (διότι δέν φανερωνόταν πάντα, ἥταν

ὅπως οἱ ἄγιοι), καποιανῆς τῆς ἔφυγε, ἵσως καὶ θεληματικά, μιά ἀπό κεῖνες τίς κούφιες καὶ φαρμακερές καὶ βρωμοκόπησε ὁ τόπος, ἡ μπόχα τίς ἐπνιγε σταδιακά... τίς κυρίευε δόλοένα καὶ πιό ἀνυπόφορα ἐκείνη ἡ ἀπαίσια κλούβια ὀσμή. Ἀλλά καμμιά τους δέν μίλησε, οὕτε μόρφασαν καλά-καλά οὕτε καὶ κοιτάχτηκαν, μόνο ἡ Λεύκα βρῆκε τό θάρρος, ἡ τήν δειλία πές.

«Καλέ;... Ποιά ἔκανε τσίτς;» ἔσκυψε καὶ τίς ρώτησε σιγανά, στρέφοντας δεξιά κι ἀριστερά τό κεφάλι ἀφοῦ τήν εἴχαν πάλι στήν μέση.

Καὶ κόντεψαν νά τήν φᾶνε, φοβήθηκε. Φοβήθηκε γιατί στήν ἀρχή νόμισε ὅτι νόμιζαν ὅτι ἔρριχνε ἀβασάνιστα σ' ἐκεῖνες τό ἀτόπημα ἐνῶ μπορεῖ καὶ νά τό εἶχε κάνει ἡ ἴδια. Κι ἂν ἥταν ἔτοιμη νά ὀρκιστεῖ ὅτι δέν τό κανε, πιού τό ὄφελος, μποροῦσαν κι αὐτές νά ὀρκιστοῦν τό ἴδιο – κούφια κλανιά τοῦ καθένα δουλειά. «Ομως τό θέμα ἥταν ἀλλοῦ: κόντεψαν νά τήν φᾶνε ἐπειδή ὀνόμασε «τσίτς», ἔτσι σαχλά, κάτι πιού ἐκεῖνες τό ἥξεραν «πούφκα» καὶ μόνο «πούφκα»! Καὶ τό πῆραν προσβλητικά. Ἀκου «τσίτς», νά τής λένε καὶ νά χουν ξεσηκωθεῖ, νά τίς ἔχει πιάσει σάν ύστερία· πιού ξανακούστηκε «τσίτς», μόνο κάτι χαζές, κάτι ιρυόπλαστες θά τό λεγαν «τσίτς», πιού δέν ξέρουν νά μιλοῦν, πιού καμώνονται, κάτι πλουσιοκόριτσα πιού ζοῦν στίς πόλεις! «Καί πρῶτα-πρῶτα» –ἄντε ξανά– «ἄκουσες κανένα τσίτς ἐσύ; Ἀκουσες τίποτα;» νά τήν ρωτᾶνε. «Πῶς λές λοιπόν τσίτς; Ἀπό πιού τό βγαλες; Στό κάτω-κάτω τά τσίτς καὶ τά προύτς δέν μυρίζουν, μόνο οἱ κούφιες. Κι οἱ κούφιες δέν ἀκούγονται, γι' αὐτό καὶ τίς λέμε πούφκες! Γιατί ἔχει ἔνα νόημα, μιά σημα-

σία, τό λέει καί ἡ λέξη!...» Εἶδε κι ἔπαθε ἡ Λεύκα νά ξεμπλέξει, χάσανε ἔνα σωρό ὥρα μέχρι νά τίς πείσει ὅτι κι ἐκεῖ πού γεννήθηκε αὐτή «πούφκα» τό λέγανε ἐπίσης, γειτονικά ἥταν τά μέρη τους, μά ἥταν ἐπειδή δέν ἥθελε ν' ἀκουστεῖ ἡ τέτοια λέξη πού εἴπε τήν ἄλλη, τήν σαχλή – «Τί ἄλλο νά σᾶς ὀρκιστῶ», τραύλιζε, «ἥταν πού ντρέπομουν... ἀπό εὐγένεια ἥταν». Καί γλύτωσε τό ξύλο, ναί, ἀλλ' ἀπό τότε τήν φώναζαν πιό πολύ Πεύκα οἱ ἀλύπητες φιλενάδες – ἡ Πέφφκα τῆς Πέφφκας, νά! μέ παχύ φού! γιά νά μάθει! Καί νά μήν ξεχνάει καί τό ἄλλο πού ἀρχιζε ἀπό «πούφφ» καί νά προσέχει ἄλλη φορά πῶς θά μιλάει! Χά, ἐδῶ ἥταν ἀλύπητες καί γιά τήν ἴδια τήν Σταυρίνα, τήν ἀρχηγήνα, Σαυρίνα τήν φώναζαν ὅταν θύμωναν, ἡ τό πολύ Σαυρίτσα, σάν πιό χατιρικό, καί θά 'βρισκαν ἐμπόδιο γιά μιά λιανή ἐπισκέπτρια πού τήν εἶχαν τοῦ χεριοῦ τους; Δέν εἴμαστε καλά.

‘Η ἄλλη ἐν τούτοις; Ή ἄλλη; Ή περιώνυμη;... Φτάσαν μέ τά πολλά στό ἐρειπωμένο σπίτι κι ἄλλαξε ἡ ἀναπνοή τους, ὅλα ἐδῶ ἔμοιαζαν ἀγγιγμένα ἀπό σκυθρωπές δυνάμεις, στερημένα ἀπό κάθε θέλγητρο, «Πέρασε ἀπό δῶ τό κακό, τό κακό... τί γυρεύετε;» μηνοῦσαν μέ κάθε τρόπο στά κοριτσάκια, πού τούς εἶχαν κοπεῖ τά γόνατα, τρόμαζαν πιά καί μέ τήν σκιά τους· ἐκείνη ὅμως ποῦ κρυβόταν καί δέν ἔβγαινε νά τήν δοῦν, νά πάρει ἀξία ὅλο αὐτό; ”Επιασαν ν' ἀπαγγέλλουν χαμηλόφωνα, συμφωνημένες ἀπό πρίν, ἔνα ποιηματάκι πού ἤξεραν ἀπ' τό σχολεῖο μήπως καί τήν φέρουν στό φιλότιμο – ἡ Σταυρίνα μεγαλόφωνα, κουνώντας καί μιά ράβδο: «Η σοφή ἡ κουκονθάγια / μέ σταχτυά φτερά στά πλάγια / τό πηλήκιο φορεῖ / καί τά κτήματα φρονδεῖ...»

καί τά κτήματα φρουρεῖ... τά φρουρεῖ!...» Ποιά κτήματα μέσα σ' αὐτήν τήν ἔξορία τοῦ Ἄδαμ καί ποιό πηλήκιο δέν ἔχει σημασία, τό ποίημα ἔτσι ήθελε. Ἀλλά καί δουλειά δέν ἔκανε.

Ούτε καί τήν δεύτερη φορά ούτε καί τήν τρίτη ή τήν τέταρτη πού τήν ὁδήγησαν ἐκεῖ τά κορίτσια –κι ἔμοιαζε πάντα μέ μούχρωμα δ', πι ὥρα κι ἀν ἦταν, ἔνα ἀβάσταχτο μούχρωμα–, μά ούτε καί τήν ἔβδομη νά πεῖς, τήν σημαδιακή (ή Λεύκα τίς μετροῦσε), ή Βάκου-Γιάκου ἐμφανίστηκε. Κι ὅταν μιά φορά ἔφερε ἔνα ντέφι ή Σταυρίνα ἀντί γιά ράβδο καί τραγούδησαν τό «Μιά δεκάρα ή βιολέττα / τσιγκολελέτα, τσιγκολελέτα», ούτε καί τότε βέβαια ή Βάκου-Γιάκου εύαρεστήθηκε. Ούτε καί μέ τήν φυσαρμόνικα πού σκέφτηκε μιά ἄλλη, πού τήν ἔκλεψε ἀπ' τόν ἀδελφό της γι' αὐτόν εἰδικά τόν σκοπό καί τήν ἔπαιξαν ὅλες ἀπό λίγο, ἀπ' τό στόμα τῆς μιᾶς στό στόμα τῆς ἄλλης πήγαινε, ούτε καί τότε ή Βάκου-Γιάκου συγκινήθηκε. Παντοῦ καί πουθενά – τήν ἔνοιωθαν παντοῦ, σέ τρῦπες, σέ ρωγμές, σέ ἐσοχές, σέ κάθε πρόσφορο ή ἀναπάντεχο σημεῖο, πότε-πότε ἀρπαζε τό αὐτί τους κάποιο φτεράκισμα μές στά ντουβάρια, στιγμιαῖο, ή μιά μυστήρια φωνίτσα, καί λαχταρούσανε, ἄλλοτε πάλι ἔνα βραχνό ληθαργικό χουχούτισμα σάν νά μετροῦσε τίς ἀντοχές τους... καί ξάφνου τό σταμάτημά του –ξύπνησε καί τίς ἔπιασε!–, ήταν νά μή σταματήσει καί τό φτωχό τσερβέλλο τους; Καί μολοντοῦτο ή ίδια πουθενά, ή Βάκου-Γιάκου. Τήν εἶχαν ὀνομάσει Βάκου-Γιάκου γιατί δέν ἔπρεπε λέει νά τήν λένε πάντα κουκουβάγια, ὅλος ὁ κόσμος κουκουβάγια τήν ἔλεγε, θά τό χει βαρεθεῖ, ἐνῶ Βάκου-Γιάκου, κου-κου-βά-

για πάλι ἄλλα μέ ἄλλη σειρά – κι αὐτό εἶχε βέβαια σημασία, ἡ ἄλλη σειρά...

Τελικά σημασία εἶχε πού τήν ἔνοιωθαν παντοῦ σ' ἐκεῖνα τά χαλάσματα, ψυχανεμίζονταν τήν κρυφή παρουσία της κι ἀς μήν τήν βλέπανε πραγματικά, αὐτό κατάλαβε μέ τόν καιρό ἡ Λεύκα. Ἀόρατη ὅπως δρατή. Κι ὅπως ἀκούσε τόσες φορές νά περιγράφουν ἐκεῖ οἱ κάτοικοι τό πρόσωπό της καί ζήλευε –ένα πρόσωπο λυπημένο, σέ σχῆμα καρδιᾶς, πού νάποια σχέση εἶχε βέβαια μέ τά ἐγκλήματα καρδιᾶς στό ρημαγμένο σπίτι, ἔτσι ἔμαθε κι αὐτή νά περιγράψει στούς δικούς της, ὅταν γυρνοῦσε, τήν περιώνυμη κουκουβάγια. Πού ὅσο πιό ἀνίδωτη καί ἀνεξακρίβωτη –ὅσο πιό φανερή πού δέν φαινότανε καί ζωντανή πού δέν ὑπῆρχε–, τόσο πιό παραστατικά τήν ἔξιστοροῦσε! Χώρια τό ἄλλο μέ τήν ἡλικία της, πενήντα ἐτῶν καί ἄνω, τό πιό ἀπίστευτο δηλαδή, τό θαυμαστότερο, τότε πού δύσκολο ἦταν νά γνωρίζουν ἀπό ἐπίσημες πηγές οἱ ἄνθρωποι, τῆς ἐπαρχίας εἰδικά, ὅτι μερικές κουκουβάγιες φτάνουν κι ὥς τά ἔξηντα πέντε.

«Τήν εἶδες μέ τά μάτια σου καί λές;» τήν ρωτοῦσαν δύσπιστα, μήπως καί χάναν ἀδικα τήν ὥρα τους.

«Τήν εἶδα!» ἀπαντοῦσε ἡ Λεύκα. «Μόνο μιά φορά;...» – κι οὕτε πού ἔβρισκε διαφορά ἀνάμεσα σέ ψέμα καί ἀλήθεια.

«Δέν εἶναι ἀπ' τόν νοῦ, ἀπ' τήν φαντασία σου;» τήν ξαρωτοῦσαν.

«Ποιόν νοῦ; Ποιά φαντασία;...» – σάμπτως τῆς εἶχε μείνει νοῦς;

Μιά μέρα, ἔνα κρύο πρωΐνδ, ὅπως πήγαινε μοναχή της στό σχολεῖο τρώγοντας κάστανα ὡμά κι εἶχε μεγάλη πά-

χνη... δέν ἥταν τσουχτερό τό κρύο μά ό καιρός πολύ βαρύς, ἄκουγε τήν βροχή πρίν νά πιάσει, σάν ποδοβολητά ἀπ' τόν πίσω δρίζοντα -μήπως δέν ἔβρεχε κι ὅλη τήν περασμένη νύχτα;-, καί τινάζει ξαφνικά ἐπάνω τό κεφάλι της, μέ στόμα δλάνοιχτο καί πεταρίζοντας τά μάτια, νά πιεῖ τάχα ἀπ' τό νερό τῆς βροχῆς! "Ετσι κάναν τά παιδιά ὅταν ἔβρεχε καί μάλιστα δυνατά: διψοῦσαν δέν διψοῦσαν, τό βρόχινο νερό ἥταν πάντα ἀλλιώτικο, ὕδωρ ἔξ ούρανοῦ, πνίγονταν καθώς τούς ράπτιζε στά μάγουλα, στόν ούρανίσκο, βηχοῦσαν, ἔφτυναν, τούς ἔβγαινε ἀπ' τήν μύτη, ἀλλά εἶχαν νά λέν δτι τό ἔπιναν! Ἀλλοτε πάλι μαζεύονταν πολλά μαζί, συνωστίζονταν κι ἔπεφταν στά γόνατα, ἀκόμη καί στά τέσσερα, κι ἀρχιζαν νά κουτρίζονται, νά τρίβονται μάγουλο μέ μάγουλο σάν τά πρόβατα, νά βελάζουν, νά ρεκάζουν, δτι νά 'ναι, κι ὕστερα πηδοῦσαν ξανά ὄρθιοι καί τίναζαν ψηλά τά κεφάλια ἀλαλάζοντας γιά μιά δμαδική, τρόπον τινά, μεταλαβιά τοῦ βρόχινου νεροῦ!... Πανευδάίμονες, στάζαν κι ἀχνίζαν δλόκληροι, δέν τούς χωροῦσε δ τόπος.

«Τώρα δέν βρέχει ἀλλά θά βρέξει, πάλι θά βρέξει, κάτι θά κάνει», μονολογοῦσε σιγανά ἡ Λεύκα κρυφοκοιτώντας δεξιά, ἀριστερά ἡ λίγο πίσω της... σάμπως καί ποιός τήν ἄκουγε, μόνη παρέα δ καιρός. «Τρεῖς νύχτες τώρα, μία καί μία καί μία, ἔβρεχε συνέχεια. Τί, γιά πολύ τό χει;...» Μόνη παρέα της δ καιρός, ἡ ὑγρασία· κι ἔνα ἀπρόσμενο καρδιοχτύπι.

Φοροῦσε κάτι γαλανές παλιές γαλότσες πού ἀπό θλίψη ἡ γινάτι τίς δοκίμαζε σέ μικρούς νερόλακκους, κάλτσες πλεχτές ὡς τό γόνατο, μέ καλτσοδέτα γιά νά μήν πέφτουν, μιά

τσόχινη κυπαρισσί ζακέττα μέ κουκούλα, κι εἶχε κρεμάσει τήν σάκκα ἀπ' τό μακρύ λουρί –ἄβολα περασμένο ἀπ' τόν λαιμό – πίσω στήν πλάτη της γιά νά χει ἐλεύθερα τά χέρια. Καί βλέπει ξαφνικά ὀντίκρυ της ἔνα νεαρό ἀστεράτο μοσχάρι μέ κέρατα βοδιοῦ καί μιά κοιλιά πρησμένη! Θά πρέπει νά τό γέννησε ἡ πάχνη, ἡ ἀτμόσφαιρα, τόσο παράξενο. Στάθηκε μπροστά νά πάει δίσταζε καί πίσω ἥταν ντροπή, δέν λένε; Στάθηκε λοιπόν καί κοιταχτῆκαν γιά λίγη ὥρα, εἴχε σταθεῖ κι ἐκεῖνο – τά μάτια του, πελώρια καί σκοτεινά καί σάν περασμένα μέ λοῦστρο, ἔμοιαζε νά τρῶν ὅλον τόν τόπο κι ὠστόσο στυλωμένα πάνω στά δικά της, τά κέρατά του γυριστά κατά μέσα, μεγαλωπά, ἀταίριαστα γιά τήν ἥλικία του, καί τό λουρί τῆς σάκκας τήν ἔκοβε στόν λαιμό, τήν δυσκόλευε, ἀλλά δίσταζε νά τό τραβήξει πρός τό στῆθος, ν' ἀνέβει ψηλότερα στήν πλάτη ἡ σάκκα καί νά ἐλευθερωθεῖ ἡ ἀνάσα της. Καταγῆς ξερά φύλλα, σάπια τά περισσότερα, καί λίγες πέτρες, τά χώματα ὑγρά, παχνιασμένα, λαμπύριζαν ἐδῶ κι ἐκεῖ σάν γυαλάκια κι ἔβγαζαν θαρρεῖς μικρή βουή... Κι ὅταν σήκωσε πάλι τά μάτια της, τό μοσχαράκι εἶχε χαθεῖ! Τόσο ἀλλόκοτο καί ξαφνικό, πού νόμιζε πώς εἶχε δεῖ τήν κουκουβάγια, πώς μ' ἐκεινῆς τό βλέμμα συναντήθηκε! Σκιάχτηκε ἐντελῶς, μά ἐντελῶς, ἄλλο κορίτσι ἥταν πρίν, ἄλλο κορίτσι τώρα. Μετά θυμήθηκε ὅτι δέν ἥταν κάν στό ἄλλο μέρος, ὅτι εἶχε φάει τιμωρία ἀπ' τό σπίτι, γι' αὐτό τῆς δῶσαν κάστανα ὡμά κι ὅχι βρασμένα, κι ὅτι ἀκόμα εἶχε πολύ διάστημα μέχρι νά φτάσει στό σχολεῖο, θά χει χτυπήσει τό κουδούνι, ὁ δάσκαλος θά τήν μάλωνε, θά τῆς τραβοῦσε τό αὐτή, κι αὐτό γιατί, ἀθέλητα ἥ μή, εἶχε πά-

ρει λάθος στράτα, ἀλλοῦ γι' ἀλλοῦ, κι ἔπρεπε τώρα νά ξαναγυρίσει. Παρ' ὅλα αὐτά ἡ αἴσθηση παρέμεινε πώς εἶχε δεῖ τήν Βάκου-Γιάκου, ὅτι τά μάτια ἐκεῖνα ὅπως τήν κοίταξαν – κι ἀκόμα τήν κοιτοῦσαν – ἥταν σάν πολλά μάτια! Τῆς ἔκανε δέ τόση ἐντύπωση πού ἡ κοιλιά ἥταν πρησμένη, τά κέρατα ἀφύσικα σέ μέγεθος – πῶς ἥταν δυνατόν γιά κουκουβάγια; Καί ὅμως νά· τό πέρασε γιά κείνην, ὅτι τῆς τό 'στειλε αὐτή.

Φαίνεται τό καλομελέτησε ἡ μικρή τιμωρημένη, ἥταν ἔνας προάγγελος τό μοσχάρι. Λίγο καιρό ἀργότερα, πίσω ξανά στό ἄλλο μέρος, πῆγε στό ἐρημόσπιτο μέ ἔνα ἀγόρι τώρα, ξαδελφάκι της, κρυφά ἀπ' τά καπάτσια κορίτσια πού μόνο στά λόγια δέν τους ἔβγαζε πλώρη κανείς. Ὁ Βύρων, τελευταῖο παιδί μιᾶς ἀπό τίς πολλές θεῖες (τῆς «πιό παντρεμένης»), ὅπως λέγανε, γιατί εἶχε κάνει δύο γάμους), δέν ἥταν ἀπλῶς ὀλιγόλογος ὅπως διεγάλως συνονόματος ἔξαδελφος, ἥταν μουγγός ἐκ γενετῆς, κωφάλαλος, ἔτσι τό θέλησε ἡ μοῖρα του, καί ἡ Λεύκα γνώριζε ἀπό τότε κιδλας πώς τό λιγότερο σέ τέτοια ἀδικημένα πλάσματα εἶναι συγνά τό περισσότερο, αὐτό πού λείπει ἀπ' τους (κανονικούς). Ἡταν καί δύο χρόνια γεννημένος μετά ἀπ' αὐτήν δι Βύρων, ἴδιο μῆνα. Δέχτηκε λοιπόν νά πᾶνε κρυφά οί δύο τους, πῆρε μάλιστα κι ἔνα ξύλο μαζί του, ἔνα κοντό στιβαρό παλουκάκι, καί πότε-πότε καθώς βάδιζαν τό πετοῦσε ψηλά στόν ἀέρα μέ τρόπο νά κάνει τρεῖς ἔως πέντε στροφές (ἔκανε κι διδιος μιά γρήγορη-γρήγορη στροφή γύρω ἀπ' τόν έσωτό του) καί τό ξανάπιανε ἐπιδέξια, καί κάθε φορά πού γινόταν αὐτό ἥταν σάν νά τῆς μιλοῦσε – ἀκουγόταν δηλαδή σάν νά μιλάει

τό ξύλο, στήν θέση τοῦ Βύρωνα, καί ἡ Λεύκα ἔπρεπε νά καταλαβαίνει καί νά συμφωνεῖ. Αύτό μέχρι νά φτάσουνε πολύ κοντά.

Ἐκεῖ δὲ μικρός ἐξάδελφος προπορεύτηκε δυό βήματα –πῶς ὅταν δρασκελᾶς ἔνα σύνορο— καί ξαναπέταξε τό παλουκάκι του στόν ἀέρα, διαφορετικά ὅμως ἀπό πρίν, ἔτσι φάνηκε σ' ἐκείνην, πού τό ἐρμήνευσε ὅτι δέν ἀπευθυνόταν πιά σέ ἀνθρωπο ἀλλά στήν Βάκου-Πιάκου κι ὅτι δέν ἔπρεπε νά ἀναμιχθεῖ. Στάθηκε λοιπόν σέ μιά μεριά καί κατέβασε τό κεφάλι, ἔδεσε καί τά χέρια της πίσω στόν κόκκυγα. Καί τότε ξάφνου στά χώματα!... Τόσον καιρό τήν ἔψαχναν ψηλά, σέ ρημαγμένες στέγες, σέ ρωγμές καί γοῦβες τοίχων, ὡς κάπι πιό ἐπίσημο ἄς ποῦμε, πιό ἐπιβλητικό ἢ ἀπειλητικό, καί τώρα νά την στό ἔδαφος, ὅχι πολύ κοντά της μά οὔτε καί μακριά, μ' ἔνα μικρό σούσουρο, ἔνα φρεσ-φρεσ ἀπ' τά φτερά της καθώς πῆγε νά μετακινηθεῖ λιγάκι καταπίσω. Μεῖν' ἐκεῖ, μεῖν' ἐκεῖ!... χωρίς φωνή ἡ Λεύκα τήν ἰκέτευσε, χωρίς σταγόνα αἷμα στήν μορφή της – μιά σκοτεινή ἀνάγκη ἦταν ἡ τρομάρα, σάν ἔκσταση ἔνας πανικός πού τήν πληημύρισε. Πλησίασε στό μεταξύ καί ὁ Βύρων, ἥρθε δίπλα της, αὐτός πού δέν χρειάστηκε νά χάσει τήν μιλιά του.

Ἡ τόσο ἀκριβοθώρητη, ἡ οίονεί ἀόρατη, εἶχε τό βλέμμα τῆς σοφίας ὅσο νά 'ναι, τῆς μυστικῆς ζωῆς, ὅμως τί θλίψη ἦταν αὐτή. Μέλανα χολή τήν πότιζαν τά ὅσα κοίταζε, τά ὅσα ἴσως συλλογιζόταν;... Ἰδέα δέν ἔχει μέχρι σήμερα ἡ Λεύκα γιά τό πῶς ἔνοιωθε ἐκεῖνες τίς στιγμές ἀντικρύζοντας ἐπιτέλους τήν κουκουβάγια, τί ἄραγε περνοῦσε ἀπ' τό μυαλό της – ἴσως νά κόλλησα ἔτσι τά μάτια μουν στά δικά

της γιά νά διαβάσω ἐκεῖ τήν σκέψη μον, θά ἔγραφε κάποτε στά τετράδιά της. Άλλα καί τί μπορεῖ νά διάβασε, πάλι κανείς δέν ξέρει. Ποτέ ξανά δέν εἶχαν δεῖ βλέμμα νά τους διαπερνάει σάν αύτοῦ τοῦ πουλιοῦ, τοῦ καθόλου μεγαλόπρεπου ἔτσι ὅπως χώθηκε σέ χαμόκλαδα καί πέτρες γιά νά μήν τό ἐνοχλοῦνε, καθόλου ὑπεροπτικά μυστηριώδους – βλέμμα ἀνθρώπινο νά πεῖς, καί πάλι ὅχι. Χμ, τί πενήντα καί τί ἔξηντα, κι ἑκατόν ἔξηντα χρόνια μποροῦσε νά ζήσει αὐτή ἡδῶ ή Βάκου-Γιάκου, ἀνέπαφη στό διάβα τῶν δεκαετιῶν, ἀν εἴχε τέτοια θλίψη νά τήν θρέφει.

Καί τήν στιγμή πού πήγαν τά παιδιά νά φύγουν, ἀκροποδητί καί ὅπισθιοβατώντας, πού καταλάβανε ὅτι δέν ἔπρεπε ἄλλο, δέν ἥταν καί γιά χόρταση, τήν εἶδαν νά γέρνει μέχρι κάτω τά βαρειά θοιωτά της βλέφαρα (καινούργια μάτια αὐτά τά σφαλιστά!) καί νά πετάει πίσω στό σπίτι της, ἀργό κι ἀθύρουβο ἀερογλίστρημα, μιά αἰώρηση ἐν κινήσει, καί πότε κι ὄλας ἔφτασε καί πῆρε θέση σ' ἔνα βαθιούλωμα ψηλά στόν τοῖχο, ἔνα φάτνωμα, κι ἔγινε μιά εἰκόνα σκαλισμένη ἐκεῖ, σχέδιο κρυπτικό καί διφορούμενο μέσα σέ τόσα ἄλλα τέτοια κι ὅπως τόσες φορές στό παρελθόν: παντοῦ καί πουθενά ή Βάκου-Γιάκου, καί πιό πολύ παντοῦ.

Δέν ξαναπήγε ἄλλη φορά στό ἐρημόσπιτο ή Λεύκα, οὔτε δοκίμασε νά διηγηθεῖ ὅπως ἄλλοτε γι' αὐτό πού εἶδε, σέ κανέναν. Μόνο μέ τό βουβό ἔξαδελφάκι της, μαζί του μόνο, πού –κοίτα νά δεῖς– πέρασε καί τό πιό μεγάλο σύνορο πέντε μῆνες μετά, πέθανε ἀπό μηνιγγίτιδα.

...